

- Недружні, коли поглинач отримує корпоративний контроль взагалі без згоди контролюючих акціонерів (учасників) та органів управління (менеджменту), або контролюючі акціонери (учасники) вимушено передають корпоративний контроль поглиначу під його тиском. Недружні поглинання є за своєю корпоративним рейдерством (білим, чорним, або сірим).

Загарбання - це дії, спрямовані на протиправне, з прямими порушеннями закону, та/або через зловживання правами отримання майна, або корпоративного контролю із застосуванням насильства та/або примусу, у тому числі - державного.

Загарбання можна поділити на:

- «Прості» загарбання, коли загарбники не мотивують свої дії посиланнями на закон та не отримують формальних прав на отримане ними майно;

- «Юридично мотивовані» загарбання, коли загарбники попри прямі порушення закону та/або зловживання правами обґрунтовують свої дії апелюючи до положень законодавства, здійснюють загарбання із додержанням (або з імітацією додержання) встановлених законом процедур і набувають на отримане майно повноцінні формальні права.

Юридично мотивовані загарбання є рейдерством (чорним та сірим).

Рейд, рейдерство - це дії, спрямовані на набуття певного особого прав на майно, або контролю над суб'єктом господарювання без згоди власника, або особи, яка здійснює контроль над суб'єктом господарювання, що відбувається у ході спланованого конфлікту відповідно до певного сценарію (стратегічного плану), який має правове обґрунтування та мотивацію - дійсні чи удавані та реалізується із додержанням (або з імітацією додержання) встановлених законом процедур.

Можна навести наступні класифікації видів рейдерства.

1. За ознакою відповідності рейдерства закону можна виділити:

- Біле рейдерство - відбувається без порушень закону, силовий вплив, якщо він має місце, є мінімальним та обмежений державним примусом, який застосовують державні виконавці при належному та неупередженому виконанні виконавчих документів;

- Чорне рейдерство - відбувається з порушеннями закону, силовий вплив виходить за межі державного примусу, який застосовують державні виконавці при належному та неупередженому виконанні виконавчих документів;

- Сіре рейдерство - є підвидом чорного рейдерства, що має додаткову ознаку: юридичне оформлення рейдерських дій є настільки якісним, що створює видимість відсутності порушень закону (тобто, сіре рейдерство - це чорне рейдерство, яке намагається видати себе за рейдерство біле за рахунок значних інвестицій в юридичне оформлення).

Сіре та чорне рейдерство є загарбаннями.

2. За ознакою форми власності безпосереднього об'єкту, на який спрямовані рейдерські дії можна виділити:

- рейдерство щодо державної власності;

- рейдерство щодо комунальної власності;

А.В. Смітюх

к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ «ЗАГАРБАННЯ», «ПОГЛИНАННЯ», «РЕЙДЕРСТВО»

Стрімке поширення в Україні специфічних практик, що позначаються термінами «рейдерство», «поглинання», «загарбання» вимагає визначення цих термінів. Нажаль, у безлічі робіт, присвячених рейдерству увага цій проблемі майже не приділяється, внаслідок чого існує серйозна плутанина понять.

Отже, слід спробувати викласти певне цілісне та системне бачення термінів «рейдерство», «поглинання» та «загарбання» у їх взаємозв'язку.

Поглинання постає як дії, спрямовані на отримання особою, або групою осіб, що діють спільно (поглиначами) корпоративного контролю над суб'єктом господарювання у вигляді пакету акцій або частки статутного капіталу, що забезпечує такий контроль (здатність впливати на справи товариства через використання корпоративних прав, у першу чергу - права на участь в управлінні справами товариства).

Поглинання можна поділити на:

- Дружні, коли корпоративний контроль переходить до поглинача суто добровільно, за домовленістю з контролюючими акціонерами (учасниками) та за згодою органів управління (менеджменту);

- рейдерство щодо приватної власності.
 - 3. За ознакою форми власності безпосереднього набувача прав за результатами рейдерства можна виділити:
 - державне рейдерство;
 - комунальне (муніципальне) рейдерство;
 - при ватне рейдерство.
 - 4. За ознакою природи безпосереднього об'єкту, на який спрямовані рейдерські дії можна виділити:
 - рейдерство щодо суб'єктів господарювання - об'єктом рейдерства є контроль суб'єктом господарювання (при цьому кінцевим об'єктом може бути або певне належне суб'єкту господарювання майно, або бізнес, як такий);
 - рейдерство щодо нерухомості (земельне, житлове, нежитлове)
 - товарне рейдерство - об'єктом рейдерства є ліквідні товари;
 - рейдерство щодо інтелектуальної власності.
- У свою чергу, рейдерство щодо суб'єктів господарювання має, принаймні, 2 підвиди:
- корпоративне рейдерство - об'єктом рейдерства є корпоративні права суб'єкта господарювання, та, відповідно - корпоративний контроль над суб'єктом господарювання та його майном;
 - банкруте рейдерство - об'єктом рейдерства є борги та зобов'язання суб'єкта господарювання права, та, відповідно - контроль над суб'єктом господарювання та його майном у процедурі банкрутства.